07/08/2020

Ο Όσιος Νικάνωρ και η Ιερά Μονή του στα Γρεβενά

/ Βίοι Αγίων

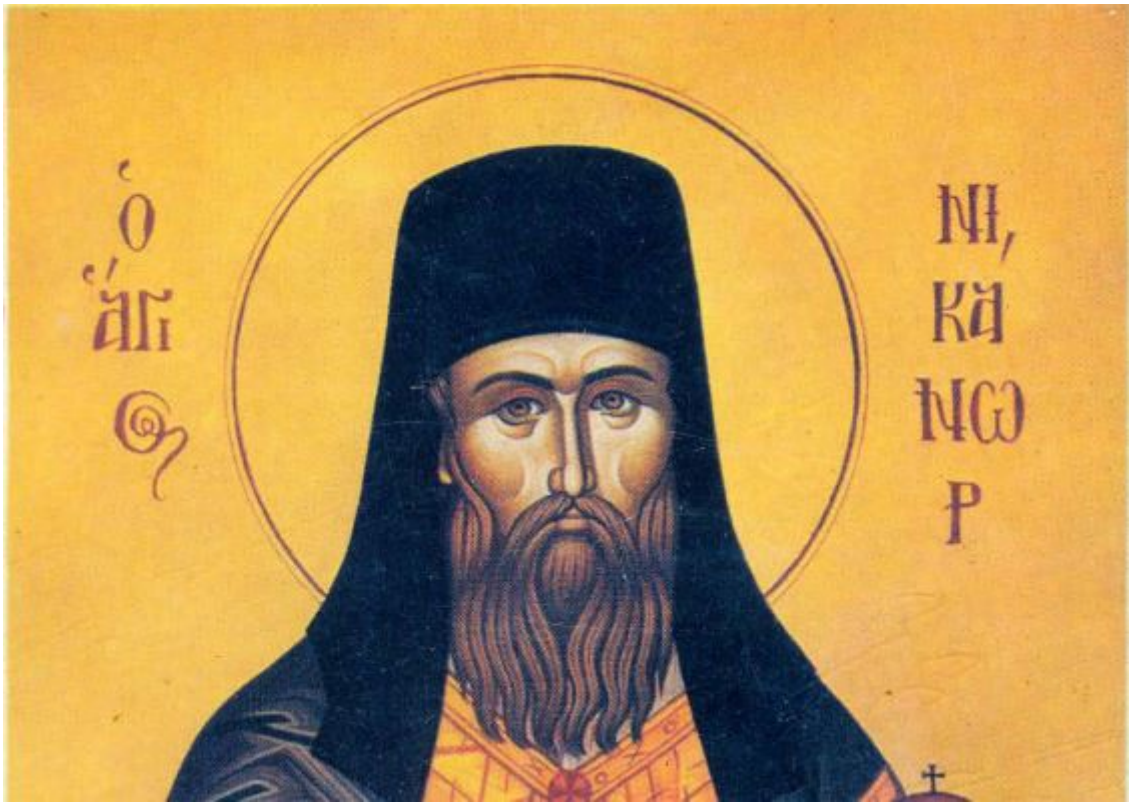

Ο Όσιος Νικάνωρ, του οποίου τη μνήμη εορτάζει 7 Αυγούστου η Εκκλησία μας, γεννήθηκε στα 1491 μ.Χ. στην Πρωτεύουσα της Μακεδονίας την Θεσσαλονίκη. Οι γονείς του Ιωάννης και Μαρία ήταν ευσεβείς και κατοικούσαν στην συνοικία του Αγίου Μηνά. Όλη η πόλη των Θεσσαλονικέων καλοτύχιζε και επαινούσε τους γονείς του Αγίου τόσο για τον πλούτο τους όσο και την ευγένεια τους, αλλά κυρίως για την πίστη και την αρετή που τους διέκρινε.

Ήταν ελεήμονες και σπλαχνικοί και η ζωή τους έργο αγάπης προς τους πάσχοντες αδελφούς. Όμως ο Θεός ήθελε να τους δοκιμάσει με προσωρινή ατεκνία. Στείρα σαν την Αγία Άννα η μητέρα του οσίου Νικάνορα. Κάθε μέρα προσευχόταν στην εκκλησία του Αγίου Μηνά να τους δώσει ο Θεός ένα παιδί για παρηγοριά.

Οι προσευχές, οι νηστείες, οι αγρυπνίες των γονέων του εισακούσθηκαν από τον Κύριο μας και Θεό μας και κατά την ώρα που η ευσεβής γυναίκα προσευχόταν στο Θεό στο Ναό του Αγίου Μηνά της απεκαλύφθη το θέλημα του Κυρίου: «Εισήκουσε ο Θεός τας δεήσεις σου ω γυνή ως ποτέ της χήρας Άννης και έλυσε τα δεσμά της στειρώσεως σου μόνο πορεύου εις τον οίκον σου και θέλεις συλλάβεις και γεννήσεις Υιών όστις θέλει γίνει δοχείον καθαρόν του Παναγίου Πνεύματος και πολλούς θέλει εισάγει εις τον Κύριον δια της αγγελικής αυτού και εναρέτου διαγωγής». Έτσι, ως Θείο δώρο ήρθε στον κόσμο ο Νικόλαος (αυτό ήταν το κοσμικό όνομα του αγίου) και οι γονείς του τον παρέδωσαν σ΄ ένα ευσεβή δάσκαλο να του μάθει τα Ιερά γράμματα.

Ο νεαρός Νικόλαος ευφυής στο νου σε λίγο χρονικό διάστημα απέκτησε μεγάλη ευχέρεια περί τα εκκλησιαστικά και αγάπη για την εκκλησία του Χριστού όπως όλοι οι άγιοι. Από μικρός κατάλαβε την κλήση του Θεού μοναδικός του πόθος ήταν

να μονάσει και να γίνει μιμητής των οσίων πατέρων της εκκλησίας μας. Ήθελε σ’ όλη του τη ζωή να υπηρετήσει ολοκληρωτικά ψύχη τε και σώματι τον Κύριο. Γι’ αυτό περνούσε τη ζωή του με νηστείες, αγρυπνίες και προσευχές. Σε μικρή ηλικία χάνει τον προσφιλή πατέρα του και μένει με τη μητέρα του. Η ευσεβής του μητέρα μη γνωρίζοντας τον πόθο του παιδιού της ήθελε να τον παντρέψει με κάποια ενάρετη κοπέλα και ενώ από τη μια μεριά ο όσιος ποθούσε να εγκαταλείψει κάθε τι εγκόσμιο και να μονάσει, να αφιερωθεί εξολοκλήρου στον Θεόν. Από την άλλη όμως δεν ήθελε να στενοχωρήσει και τη μητέρα του, γι αυτό ανέβαλε συνεχώς την πραγματοποίηση της επιθυμίας του να γίνει μοναχός.

Ο Θεός που προνοεί τα πάντα ύστερα από ορισμένο χρονικό διάστημα πήρε την μητέρα του από τον κόσμο και έτσι άνοιξε ο δρόμος για ν’ ακολουθήσει ο Νικόλαος τη μοναχική ζωή. Χωρίς να χάσει καιρό μοίρασε την πατρική του περιουσία στους φτωχούς και τα ορφανά και ενώ μπορούσε να λάβει αξιώματα λόγω της επιφανούς θέσεως των γονέων του, τα θεώρησε όλα αυτά σκύβαλα μπροστά στη μεγάλη του αγάπη προς το Χριστό. Ελεύθερος πλέον από κάθε φροντίδα του κόσμου γίνεται μοναχός με το όνομα Νικάνωρ. Ως μοναχός πολλαπλασίασε τα χαρίσματα που του δώσε ο Θεός.

Η φήμη που απέκτησε έφθασε στον Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης ο οποίος τον χειροτόνησε διάκο και πρεσβύτερο με σκοπό να τον κάνει διάδοχο του. Ως κληρικός της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης ο Νικάνωρ επέδειξε μεγάλο ζήλο και η προσφορά του ήταν αξεπέραστη. Η ώρα όμως είχε φθάσει για εκείνο που τον είχε προορίσει ο Θεός. Σε μια από τις νυχτερινές του προσευχές και ενώ ικέτευε με θερμά δάκρυα τον Θεό άκουσε φωνή από τον ουρανό να του λέγει: «Νικάνωρ έξελθε εκ της γης σου και εκ της συγγενείας σου και πορεύου εις το Καλλίστρατου όρους και αγωνίσου εκεί καλώς και εγώ θα είμαι μαζί σου να σε διαφυλάττω όλες τις ημέρες της ζωής σου και θα κάνω το όνομα σου ξακουστό και θα σε δοξάσω εις πάντας τους αιώνας». Ύστερα απ’ αυτή τη Θεϊκή εντολή ο Άγιος έφυγε από την Θεσσαλονίκη σε σχετικά νεαρή ηλικία περίπου 27 ετών και τράβηξε να πάει εκεί όπου τον είχε καλέσει ο Θεός. Στο δρόμο, στα χωριά που συναντούσε δίδασκε ως άλλος απόστολος τους απελπισμένους χριστιανούς να φυλάγουν την πίστη τους.

Φθάνοντας ο Άγιος Νικάνωρ στο όρος Καλλίστρατου και βλέποντας το ήσυχο μέρος ο άγιος έλαβε εσωτερική πληροφορία από τον Κύριο ότι εδώ θα είναι η ασκητική του παλαίστρα. Δόξασε τον Θεόν και άρχισε να επιδίδεται σε ασκητικούς

αγώνες. Πέρασαν 16 ολόκληρα χρόνια σκληρού αγώνα με την σάρκα και τους δαίμονες. Αγρυπνίες, νηστείες, κόπους για την αγάπη του Χριστού. Σιωπή, έλλειψη ανθρώπινης παρηγοριάς τον έκανα δοχείο του Άγιου Πνεύματος. Κατόπιν ίδρυσε τη Μονή μεταμορφώσεως του Σωτήρα Χριστού ή Ζάβορδας.

Την Ιερά Μονή ίδρυσε εξ αποκαλύψεως του ιδίου του Χριστού αφού βρήκε εικόνα του Σωτήρος Χριστού κρυμμένη από την εποχή της εικονομαχίας.

Η φήμη του απλώθηκε παντού όπως του είχε πει ο Κύριος. Πλήθος ανθρώπων από τη γύρω περιοχή έτρεχε στο μοναστήρι να ευλογηθεί από τον άγιο ν΄ ακούσουν την ψυχοσωτήρια διδασκαλία το και να θεραπευτούν αφού πολλά ήταν τα θαύματα που έκανε ο όσιος. Ο Άγιος αφού έζησε ενάρετα και αγγελικώς ήρθε ο καιρός να μεταβεί στην άλλη ζωή την αιώνια και αληθινή. Προγνώρισε το θάνατό του και κάλεσε γύρω του μοναχούς και λαϊκούς τους ευλόγησε τους συμβούλεψε και παρέδωσε το πνεύμα του στο Λυτρωτή μας Χριστό στις 7 Αυγούστου 1549 μ.Χ. Οι μοναχοί της Μονής θρήνησαν τον άγιο που τους παρηγορούσε και τον έθαψαν σε παρεκκλήσι της Μονής. Από τότε το αγιασμένο Λείψανο του τελεί ως τα σήμερα πολλά θαύματα.

Το Μοναστηριακό Συγκρότημα:

Απέχει από τη Δεσκάτη 5 χλμ. περίπου 20 λεπτά. Το μοναστήρι του Αγίου Νικάνορα βρίσκεται στο όρος Καλλίστρατο Γρεβενών (το όρος πήρε το όνομα του από ένα μοναχό πού ασκήτευσε το 12 αιώνα εκεί).

Είναι γνωστό σε όλο τον κόσμο της Δυτικής Μακεδονίας ως «ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ

ΖΑΒΟΡΔΑΣ». Το όνομα οφείλεται εις ομώνυμο χωριό που υπήρχε άλλοτε πλησίον του Μοναστηριού. Το Ιστορικό Μοναστήρι προβάλλει από μακριά εις την κορυφή του δασωμένου και καταπράσινου Καλλίστρατου ως ένα μικρό λευκό κάστρο. Υψηλός τοίχος το περικλείει και το καθιστά απόρθητο.

Την τεχνική οχύρωση του συμπληρώνει η οχυρά θέση του βουνού, οι πλευρές, εκτός από τη Β.Α, είναι απόκρημνες και περιβρέχονται από τον ορμητικό και αδιάβατο Αλιάκμονα ποταμό. Η Β.Α πλευρά είναι η μόνη προσιτή και από αυτήν ανεβαίνει ο δρόμος προς το Μοναστήρι. Διοικητικά υπάγεται στα Γρεβενά, εκκλησιαστικά στην Ιερά Μητρόπολη Γρεβενών.

Στους Β.Α πρόποδες του βουνού υπάρχει μικρό κτιριακό συγκρότημα, η εκκλησία του Αγίου Δημητρίου και οι ξενώνες του Μοναστηριού. Πλακόστρωτος ανηφορικός δρόμος οδηγεί από το συγκρότημα εις την Πύλη του Μοναστηριού.

Εσωτερικό της Ιεράς Μονής:

Από την Πύλη του Μοναστηριού εισέρχεται ο επισκέπτης εις τον περίβολο που είναι στρωμένος με σταχτόχρωμους ποταμόλιθους. Εις το κέντρο του περιβόλου υψώνεται ο ναός του Σωτήρος Χριστού. Το καθολικό της Μονής είναι ναός αθωνικού τύπου, κατάγραφο με τοιχογραφίες, που αποδίδονται στον περίφημο ζωγράφο Φράγκο Καστελάνο. Τρεις σκηνές μάλιστα στην τοιχογράφηση (Ανάσταση Λαζάρου, Είσοδος στα Ιεροσόλυμα, Σταύρωση) έχουν ομοιότητες με τις αντίστοιχες της Μονής Βαρλαάμ Μετεώρων. Οι διάκοσμοι ολοκληρώθηκαν το 1547, ενώ η ζωγραφική του τρούλου είναι μεταγενέστερη (1869 από το ζωγράφο Μανουήλ). Το εσωτερικό του είναι κατάγραφο από αγιογραφίες των ετών 1869 και 1889- οι αγιογραφίες αυτές έχουν επικαλύψει τις παλιότερες. Τα αναλόγια και τα προσκυνητάρια έχουν διακόσμηση από «σιντέφι». Στο νάρθηκα του ναού οι τοιχογραφίες (1835) παρουσιάζουν ενδιαφέρον από ιστορική άποψη, αφού εκεί ιστορούνται ο βίος και τα θαύματα του Οσίου Νικάνορα.

Στον Ιερό Ναό φυλάσσονται:

Η εικόνα Του Σωτήρος Χριστού η οποία φέρει αργυρά επένδυση. Την εικόνα αυτή ανακάλυψε ο Άγιος Νικάνωρ κατόπιν οράματος και έχτισε το μοναστήρι του
Τα Ιερά Λείψανα του Αγίου τοποθετημένα εις αργυρές θήκες οι οποίες φέρουν ανάγλυφες παραστάσεις Αγίων
Η θήκη στην οποία φυλάσσεται η κάρα του Αγίου Νικάνορα, διακοσμείται με ανάγλυφες παρατάσεις Αγίων, δικέφαλου αετού και με πολύτιμους λίθους
Ιερά Λείψανα του Αγίου Ιωάννη Χρυσοστόμου
Ιερά Λείψανα του Αγίου Γεδεών του Καρακαλινού

Ιερά Λείψανα Αγίου Κύρικου και Ιουλίτης
Των Αποστόλων Ανδρέα, Βαρνάβα και Βαρθολομαίου
Του Αγίου Γεωργίου εξ Ιωαννίνων
Του Αγίου Δημητρίου του Μεγαλομάρτυρος
Του Αγίου Δημητρίου εξ Σαμαρίνης

Αριστερά και δεξιά του Ιερού είναι δύο μικρά παρεκκλήσια:

του Αγίου Αθανασίου εις το βόρειο τμήμα με τοιχογραφίες του 18ου αιώνα
και του Τιμίου Προδρόμου στο νότιο μέρος
Εμπρός στην ωραία πύλη του παρεκκλησίου του Τιμίου Προδρόμου ευρίσκεται απλός και απέριττος ο τάφος του Αγίου Νικάνορα. Στο νότιο άκρο του νάρθηκος υπάρχει το καμπαναριό, ύψος 20 μέτρων, το οποίο ανηγήρθη κατά το έτος 1873. Γύρω από το ναό ο χώρος περικλείεται από το ηγουμενείο, τα κελιά των μοναχών, την τράπεζα, το μαγειρείο, τους φούρνους, τους ξενώνες, τους στάβλους, τις κρύπτες κ.α.

Σκήτη του Αγίου Νικάνορα

Στην δυτική πλευρά του Καλλιστράτου όρους και επί των απότομων βράχων επάνω από τον Αλιάκμονα μέσα στο Σπήλαιο υπάρχει το «ασκηταριό» του Αγίου με μικρό ναϊδριο του Αγίου Γεωργίου. Εις το απρόσιτο αυτό «ασκηταριό» εφυλλάσοντο κατά τους δύσκολους χρόνους τα πολύτιμα κειμήλια της Μονής.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΚΜΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ

Το μοναστήρι κατά τους χρόνους της τουρκοκρατίας βρισκόταν σε μεγάλη

οικονομική και πνευματική ακμή. Τα αφιερώματα σε κινητά και ακίνητα ήταν πολλά από μέρους των Χριστιανών και Τούρκων ακόμη. Έτσι η περιουσία την οποία απέκτησε η Ζάβορδα ήταν τεράστια. Σε 60.000 στρέμματα ήταν οι βοσκότοποι του Μοναστηριού και σε 6.000 αιγοπρόβατα και 550 μεγάλα ζώα η κτηνοτροφία του. Μετόχια είχε σε πολλά μέρη, η παραγωγή γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων ήταν πολύ μεγάλη. Εκτός του πλούτου του σε κινητή και ακίνητη περιουσία διέθετε και πολλούς πνευματικούς και καλλιτεχνικούς θησαυρούς (εικόνες, τιμαλφή, χειρόγραφα βιβλία, Βυζαντινά κειμήλια, κώδικες και άλλα) ‘Ένα μέρος των θησαυρών διασώθηκε από των πολεμικών περιπετειών του και φυλάσσεται έως σήμερα. Μεταξύ αυτών υπάρχει και χειρόγραφο λεξικό του Πατριάρχου Φωτίου

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Με την μεγάλη περιουσία του, το Μοναστήρι αποτέλεσε σπουδαίο οικονομικό παράγοντα και βοήθησε κατά τους δύσκολους χρόνους της δουλείας πολλούς, οι οποίοι έβρισκαν εργασία και άσυλο σε αυτό. Κατά τους χρόνους αυτούς κατέστη επίσης φυτώριο πνευματικής και εθνικής αναγέννησης. Σε σχολείο εφαρμογής νεοχειροτονημένων ιερέων και σε φυτώριο Ιεροψαλτών της Ιεράς Μητροπόλεως Γρεβενών. Πολλά σχολεία ενισχύθηκαν οικονομικώς και πολλές υποτροφίες δόθηκαν σε φιλομαθείς νέους και καλογέρους που σπούδασαν Θεολογία. Από αυτό΄θα αναδείχθηκαν και δύο Ιεράρχες, ο Δερβών και Βελισσού Παρθένιος και ο Καστοριάς Νικήφόρος.

ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Πολλές και ανεκτίμητες υπηρεσίες προσέφερε η Μονή κατά τους Εθνικούς αγώνες. Το 1821 ο Ν. Κασομούλης διήλθε εξ αυτής και μύησε τον ηγούμενο εις την Φιλική Εταιρεία. Κατά τον Μακεδονικό Αγώνα οι άνδρες της Ελεύθερης Ελλάδας, που έρχονταν να αγωνιστούν στην Μακεδονία στο Μοναστήρι κατέλυαν και τα όπλα στις αποθήκες του τα έκρυβαν. Κτά τους χειμερινούς μήνες στο στενότερο μέρος του ποταμού υπήρχε δεμένο χοντρό σχοινί σε υψηλόκορμα δέντρα από τις όχθες και από αυτό κρέμονταν με καλάθι η « Σπαρτίνα» και διαπερνούσαν από την μια άκρη στην άλλη οι άνδρες των αντάρτικων σωμάτων και τα φοπρτία των όπλων. Χρησιμοποιώντας την Σπαρτίνα οι Μακεδονομάχοι διήρχοντο τον Ποταμό

Αλιάκμονα παρά την Μονή μεταμορφώσεως του Σωτήρος Ζάβορδας.

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Μετά από 20 έτη παύσης του Μοναστηριού από το 1984 έως το 2004 και με τη βοήθεια του Αγίου Νικάνορα ταχύρρυθμα επάνδρωσε το Μοναστήρι με Μοναχούς ο σημερινός Μητροπολίτης μας Γρεβενών κ.κ. Σέργιος. Στη Μονή ζει, λειτουργεί και προσφέρει το πνευματικό του έργο ο νεαρός μοναχός Τιμόθεος.

Το Μαϊο του 1995 ο φοβερός σεισμός της Κοζάνης έπληξε και την Ιερά Μονή της Ζάβορδας, η οποία υπέστη σοβαρές ζημιές. Με τη βοήθεια του Αγίου Νικάνορα και τη Θεοσεβή κίνηση του Σεβασμιότατου Μητροπολίτη μας Γρεβενών κ.κ. Σέργιου και την πρόθυμη συνδρομή των ευλαβών προσκυνητών της Μονής συνέργησαν τα μέγιστα για την αποπεράτωση του έργου της Ιεράς Μονής. Έφιπποι μεταβαίνουν οι νέοι των χωριών της περιοχής Τσαρτσιαμπά από τα χρόνια εκείνα ως σήμερα, κατά τη 17η -18η Ιανουαρίου για να προσκυνήσουν και να μεταφέρουν τα Ιερά Λείψανα του Αγίου εις τον τόπο τους. Εις την Εκκλησία του κάθε χωριού όπου μεταφέρονται ακολουθεί λιτανεία. Έπειτα γίνεται Περιφορά των Ιερών Λειψάνων από σπίτι σε σπίτι καθ’ όλη τη διάρκεια του χειμώνα και της άνοιξης. Την ημέρα της Μεγάλης Πέμπτης τα Ιερά Λείψανα επαναφέρονται στην Ιερά Μονή του Αγίου Νικάνορα. Κατά την επιστροφή των εκ του Μοναστηριού όλοι οι κάτοικοι βγαίνουν προς προϋπάντηση, υποδοχή και προσκύνηση των Ιερών Λειψάνων του Αγίου Νικάνορος. Την 6η Αυγούστου εορτή της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Χριστού και 7η Αυγούστου εορτή του Αγίου Νικάνορα πανηγυρίζει η Μονή. Τα πλήθη των πιστών της Δυτικής Μακεδονίας συρρέουν εξ όλων των σημείων, σ’ αυτόν τον αγιασμένο τόπο, για να προσκυνήσουν τα Ιερά Λείψανα του Αγίου Νικάνορα. Να γονυπετήσουν εμπρός στην Εικόνα του και με βαθιά συγκίνηση να τον παρακαλέσουν:

Άγιε Νικάνωρ, Πρέσβευε υπέρ ολοκλήρου της Ελλάδος, φύλαξε μας από παντός κακού, Χάρισον μας την αγάπη, την ειρήνη, την ομόνοια, για να ζήσουμε όλοι ως μια οικογένεια με Αρχηγό τον Κύριο μας Ιησού Χριστό, του οποίου υπήρξες καθ’ όλη την ζωή διαπρύσιος κήρυκας και αφοσιωμένος μαθητής.

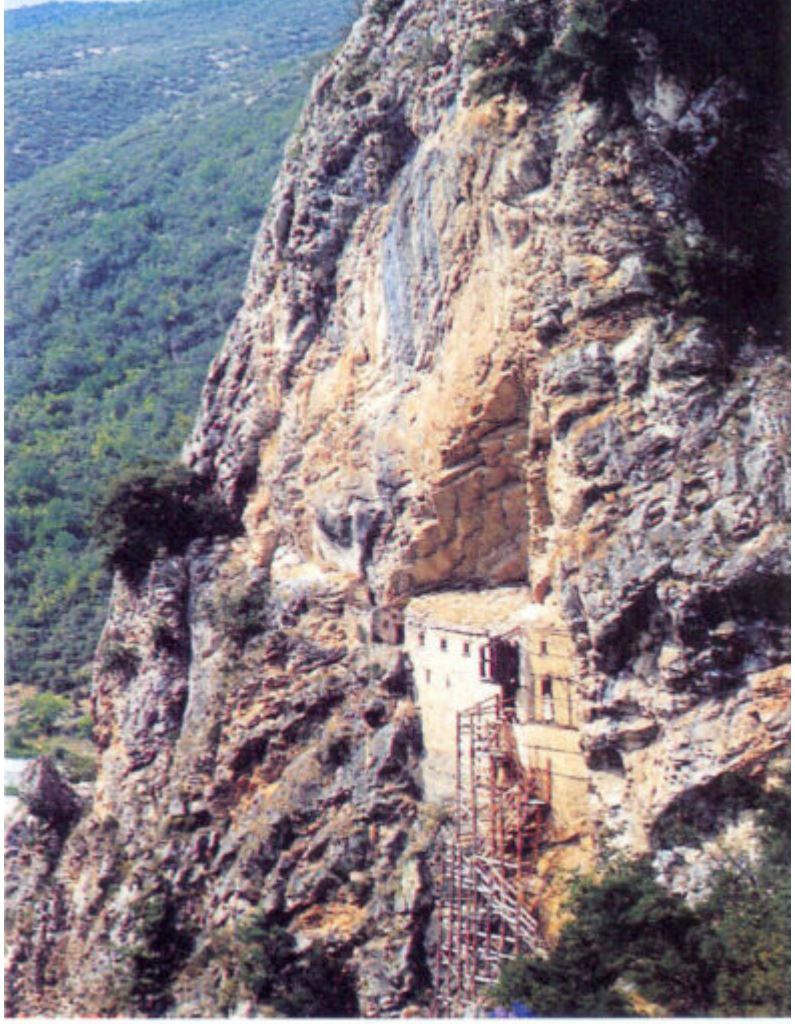

Τὸ «ἀσκηταριό» τοῦ Ὁσίου Νικάνορος, στόν ἀπόκρημνο βράχο, πάνω ἀπό τόν Ἁλιάκμονα.

τά παλαιά σεπαθωμένα.

Ὁ ἅγι
Νι,
κά
νω
ρ

Ὁ Ἅγ
Νι, Κα
Νω
Ρ